

mgr sztuki Anna Wójcikowska

Praca magisterska: „Aktualność awangardy. Tendencje modernistyczne w twórczości Marcina Stańczyka i Artura Zagajewskiego”

Wiek XX to trudny czas dla historii. Niestabilna sytuacja polityczno-społeczna już pod koniec poprzedniego stulecia powodowała wzrost nastrojów pesymistycznych i poczucie schyłkowości epoki *fin-de-siècle*. Mimo tego, a jednocześnie dzięki temu, XX wiek jawi się jako epoka wielopoziomowych zmian, osiągnięć, wynalazków, rozwoju komunikacji, ale też czas dwóch wojen światowych, totalitaryzmów i demokratyzacji świata Zachodu.

To również okres najbardziej dynamicznego w historii rozwoju muzyki i sztuki. Zwiastuje go odejście od systemu dur-moll, na którym opierała się cała dotychczasowa muzyka, począwszy od renesansu aż po romantyzm. Zmiana ta pociągnęła za sobą daleko idące konsekwencje – nie tylko rewolucję estetyczną, ale także zwrot w myśleniu o dziele muzycznym i tradycyjnych rolach kompozytora, wykonawcy i odbiorcy.

Horror wojen odcisnął piętno na wszystkich elementach życia społecznego, a sztuka nie była tu wyjątkiem. Jednak – paradoksalnie – owe tragiczne wydarzenia okazały się dla niej zbawienne w skutkach; poprzez swoją radykalność stała się dla artystów sposobem na odreagowanie pokoleniowej traumy. Nowe, progresywne nurty w sztuce, nazywane **awangardą**, postulowały rozwój, rozszerzanie oraz przekraczanie granic tworzenia i odbioru dzieła muzycznego. Osiągnięcia XX-wiecznej moderny były przełomowe zarówno w sferze ideowej (konceptualizm, źródła inspiracji), jak i technicznej (nowe sposoby wydobywania dźwięku, poszerzanie instrumentarium, odejście od klasycznych form, media elektroniczne). XX wiek w muzyce to zatem pluralizm estetyczny, wyraziste postaci i sztuka dalece zindywidualizowana. Kierunek ten zdaje się być kontynuowany obecnie.

W nauce teorii muzyki przyjęło się uważać, że do pełnego, pogłębionego scharakteryzowania danego okresu niezbędny jest dystans czasowy. Z drugiej strony zadaniem teoretyków muzyki jest badanie i interpretowanie nie tylko muzyki epok minionych, ale też twórczości aktualnej. Jej autorzy, posługując się swoim językiem muzycznym, często wchodzą w dyskurs z rzeczywistością i otaczającym ich światem.

Nadrzędnym celem pracy jest przybliżenie postaw twórczych dwóch kompozytorów związanych z Łodzią, urodzonych w drugiej połowie lat 70. XX wieku – **Marcina Stańczyka** i **Artura Zagajewskiego**. Na przykładzie czterech kompozycji przeznaczonych na różne składy wykonawcze i reprezentujących różne gatunki, ale napisanych w zbliżonym okresie czasowym (lata 2010-2013) autorka pracy starała się wykazać **związki muzyki tych twórców**

z nurtami XX-wiecznej awangardy oraz zbadać, na ile są one uświadomione i zamierzone. Punktem wyjścia dla analizy było omówienie genezy i założeń poszczególnych tendencji modernistycznych. Następnie, badając kolejne elementy utworów Stańczyka (*Muzyka tkana*, *OPERA 3*) i Zagajewskiego (*Stabat Mater*, *Nature Morte*) autorka wykazała związki tych kompozycji z **futuryzmem, teatrem instrumentalnym, sonoryzmem** i koncepcją konstruowania **obiektów dźwiękowych**.

Niniejsza praca stanowi nowe ujęcie twórczości dwóch wybitnych kompozytorów, którzy są **wizytówką Łodzi na arenie międzynarodowej**. Zarówno nowatorskie koncepcje Stańczyka, jak i styl muzyki Zagajewskiego stanowiły przedmiot badań naukowych, jednak ich twórczość nie była dotychczas badana w tak szerokim kontekście. Praca służy także promocji wysokiej kultury muzycznej silnie związanej z Łodzią, gdyż Stańczyk i Zagajewski nie tylko działają w tym mieście, ale i chętnie wykorzystują elementy kultury i tradycji Łodzi w swoich działaniach twórczych.

Anna Wójcikowska, Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi
kontakt: aw0405@gmail.com